

LIETUVIŲ LIAUDIES DAINŲ TYRINĖJIMAS

Lietuvių liaudies dainos, kaip šis rinkinys rodo, daugiausia yra erotinės: jose apdainuojami meilės ir džiaugsmo jausmai, piešiama šeimos gyvenimo laimė ir paprasčiausiu būdu parodomi švelnūs šeimos narių ir giminių santykiai. Šiuo atžvilgiu visas rinkinys sudaro tartum *m e i l è s c i k l ą* — jos pirmąsias užuomazgas, atsiskleidimą įvairiausiais atspalviais ir išbaigimą vedybiniame gyvenime. Mes matom čia lietuvę mergelę jos vaikystės ir jaunystės dienomis (pirmos dienos) šalia triūsiančios motinos uoliai besidarbuojančią namuose: verpiančią, audžiančią, siuvinėjančią (2, 6, 14, 144 psl.). Mes matome ją sužadėtinę su savo senoviniu, taip labai garbinamu, iš paprastų rūtų nupintu nuotakos vainiku. Matome ją gražiausią savo gyvenimo dieną iškilmingai pasipuošusią, bet kupiną liūdesio, atsisveikinančią su motina, seserimis ir draugėmis (26, 180 psl.) — su iškilme važiuojančią į savo būsimo vyro namus ir nenoromis, dažnai su ašaromis, nusiimančią išsaugotą vainiką (152, 176, 180 psl.). Matome ją pagaliau šeimininkę laimingame šeimos ratelyje, besidarbuojančią savo namuose, kieme ir darže taip pat uoliai, kaip pirma motinos namuose, betriūsiančią. Kartais regime ją ir nelaimingą — skubančią pas mylimąją motutę, norinčią jos tyliajame glėbyje išlieti savo sielvartus (160, 208, 213 psl.).

Visi šie santykiai pavaizduoti tokiomis įvairiomis formomis, kad aš nežinau, ar yra Europoje tauta, kuri būtų išreiškusi valstiečio pirkelės meilę tokia įvairybe vestuvinių dainų. Čia patiekta vos pusė surinktos medžiagos, nes, viena, kitos dainos iš dalies tėra tik tos pačios temos atmainos, antra, ir jų atrodė pakankama šios rūšies lietuvių liaudies dvasiai apibūdinti.

Prie dainų priskiriamos ir mįslių dainos (tolygios dainoms tonu ir metru), jų čia vieną paduodu:

Ai siuntė, siuntė mane anytėlė
Žiemužės šėko, vasaružės sniego.
O aš eidama, graudžiai verkdamą,
Sutikau bernužį, jauną kerdužį.
— O kur tu eisi, mergyte mano?
O ko tu verki, jaunoji mano?
— Ai siuntė, siuntė mane anytėlė
Žiemužės šėko, vasaružės sniego.
— Eikis, mergyte, eikis, jaunoji,
Vis pagirėliais, vis pamarėliais, —
Ten tu rasi žalią pušytę.
Imk pušies šaką ir marės putos saują, —
Tai tu parneši savo anytėlei
Žiemužės šėką, vasaružės sniegą.

Yra dar viena lietuvių dainų rūšis — giesmės, kurių tema yra arba pamokymas, kaip Donelaičio „Metai“ (mano išversti ir išleisti Karaliaučiuje, 1818 m.; to paties autoriaus pasakos, arba pasakėčios, kartu su Ezopo pasakėčiomis mano išleistos lietuvių kalba Karaliaučiuje, 1824, in 8), arba religinis jausmas — tikrosios giesmės. Pastarosios yra gausiai šventėjų, arba pamaldžiųjų lietuvių, eilijuojamos, bet iš jų dvelkia evangeliškų bažnytinių giesmių dvasia. Tačiau yra tarp jų ir gana originalių bei turiningų kūrinių. Jos visiškai skiriasi nuo dainų savo metru, stiliumi ir melodija.

Rečiausia yra trečioji lietuvių dainų rūšis — raudos, kurios išreiškia mirusių mylimųjų asmenų ilgesį. Rauda arba našlaitė ant savo motinos kapo:

Kas man sušildys rankas kojeles?
Kas šukuos mano galvelę?
Kas nupraus mano burnelę?

Kas kalbės meilės žodelį?

arba sodžiaus mergaitės aprauda savo draugės mirtį:

Kodėl gi tu numirei,
Ar neturėjai mielos motutės?
Kodėl gi tu numirei,
Ar neturėjai mylimos sesutės? ir t. t.

Dvi tokios raudos pateko ir į šį rinkinį (23 ir 83 psl. Palyginkit taip pat 251 psl.). Ši rūšis, susijusi savo kilme su senovinėmis laidotuvių apeigomis pagonybės laikais, bet krikščioniškųjų papročių išstumta, atrodo, beveik visai jau išnykusi. Kad senieji prūsai yra turėję panašių laidotuvių raudų, pasakoja mums daugiausia prūsų kronikų rašytojai. Hartknochas knygoje *Senoji ir naujoji Prūsija* sako: „Paprastieji senovės prūsų žmonės mazgodavo šiltu vandeniu lignonio kūną, atsiskyrus iš jo vėlei, aprengdavo dažniausiai baltais drabužiais, sodindavo ant kėdės ir šitaip dainuodavo raudą: Ai, ai, kodėl tu numirei? Ar tu neturėjai ko valgyti ir gerti? Tad kodėl tu numirei? — Tokiu būdu sumini mirusiojo visus turtus ir gėrybes: vaikus, artimuosius, arklius, avis ir t. t, įterpdami šiuos žodžius: Tad kodėl tu numirei? — Ir visa tai Lietuvoje ir Žemaitijoje dar neišnyko, — tokia rauda dar gana dažnai pasitaiko tarp valstiečių. Žodžiai: Halele, lele, y, procz tu umarl, kuriuos pateikia Melecijus, nėra nei senoviški prūsiški, nei lietuviški, bet mozūriški; nes taip kalbėjo kaimiečiai jo laikais (apie 16 amžiaus vidurį) Lyko apylinkėse.

Tikroji *daina*, apie kurią čia ir bus kalbama, tokia, kokią mes ją radom, tėra, kaip atrodo, vien lietuvių tautoj išsivysčiusi ir žymaus tobulumo laipsnio pasiekusi. Latvių kalboje žodžio *daina* nėra, taip pat jai trūksta ir žodžių *dainuoti, dainuotojas* (meilės dainininkas), *dainiuvienė* (meilės dainininkė). Latviai vartoja tam tikslui *zinge* (iš vokiečių kalbos), arba *dziesma*, pvz., *kazu dziesma* — vestuvinė daina. Latvių kalbai taip pat stinga žodžių: *marti*, sūnaus pati, *piršlys*, kurs prikalbinėja vesti (tekėti), *kraitis*, jaunosios atsineštas turtas, *palagis*, nuotakos vežimas, *palagas*, apdangalas, papuošalai aplink nuotakos vežimą, *svotas*, jaunosios palydovas, *uošvė*, jaunosios motina, *anyta*, vyro motina, *nuotaka*, jaunoji, parvesta į namus, ir daugelio kitų nuotakos papuošimo ir vestuvinių apeigų pavadinimų su subtiliaisiais niuansais. Gal būt, daug tokių pavadinimų iš latvių kalbos ilgainiui išnyko dėl stipraus vokiečių ir estų įsimašymo.

Dar mažiau galima tikėti, kad žodis *daina* būtų atsiradęs kaimynuose slavuose. Rusų kalboje turim *песнь свадебная*, lenkų — *pieśń (piosenka) weselna* — vestuvinė daina ir *pieszczona melodia* — meili melodija; *Iubowina* — mylimoji, *oblubienica* — nuotaka.

Lietuvių kalba, tiek imant žmonių santykius, tiek naminių gyvulių, namų apyvokos daiktų bei būtinausių gyvenimo reikmenų pavadinimus, išliko, palyginti, svetimos įtakos nepaliesta, nors šiaip joje gavo pilietybės teises didelė slaviškų žodžių dalis.

Lietuvių dainų savitumas, kuriuo jos skiriasi nuo kitų dainų, yra jų tikras natūralumas, jų nevaržomas paprastumas, atmetas bet kokį pasakymų, vaizdų ir palyginimų dailinimą, trumpai tariant, visas poezijos puošmenas. Tuo jos iš pirmo žvilgsnio jau pasirodo kaip iš pačios liaudies kilę kūriniai. Iš dainos galima lengvai numanyti, ar svetima ranka yra prie jos prisidėjusi, arba ar žmogus, gerai pažįstas klasikinę literatūrą, įsijautęs į liaudies dvasią ir imitavęs liaudies dainą. Pavyzdžiui paėmę kai kurias vokiečių liaudies dainas, matome, kad jų forma menininko rankos sukurta, nors medžiaga paimta iš liaudies kūrybos. Net kai kuriose vėlesnėse serbų dainose galime įžiūrėti tokį senovinės liaudies kūrybos apdorojimą. Lietuvių dainos neturi savyje jokių meninio apdoravimo pėdsakų. Jos visos, įskaitant ir tris dainas, išspausdintas Ruigio „Lietuvių kalbos tyrinėjime“, yra užrašytos iš lūpų valstiečių, kuriuos dažnai sunku būdavo įprašyti jas padainuoti.

Daugumas jų turi dar lokalinį koloritą. Galima lengvai atspėti vietą ir apylinkę,

kurioj daina atsirado. Pavyzdžiui, dainoj *Du žveju* 110 psl. minimi vardai *Rusnė, Varusnė* ir *Pakalnė* — kaimai, į kuriuos iriasi žvejai; tad ne be pagrindo darom išvadą, kad ši daina kilo Rusnės, dešinėsios Nemuno šakos, žiotyse. O jei dainoj 304 psl. ta pati upė vadinama *Nemunėliu*, tai yra tikras ženklas, kad šis kūrinys kilo toje apylinkėje, kur upė dar nepasidalijus į dvi šakas ir turi Nemuno vardą, t. y. netoli Tilžės arba Ragainės.

Daug šitų dainų laiko atžvilgiu yra susijusios su tam tikrais įvykiais, kurių metu jos atsirado. Ypač paskutiniai — 1813 ir 1814 m. karo įvykiai, sujudinę beveik visas Europos tautas, turėjo, kaip atrodo, įtakos ir Lietuvos krašto mūzai. Dainos *Karo vaiskas* 126 psl., *Tėvs, sūnų į karą leidžias* 166 psl., *Duktė žalnierienė* 186 psl., *Jaunasis į vaiską jodams* (192 psl.) ir kitos yra neabejotinai tuo laiku kilusios. *Žalnierių daina* (248 psl.) aiškiai laikytina kūriniu, sukurtu tik Gdansko apgulimo metu. Priešingai, dainoj *Negreits į karą joti* (200 psl.) pasireiškia visai kitoniška dvasia, kuri buvo įprasta tais laikais, kai Prūsijos valstybėje veikė kantoniniai nuostatai: raitelis neskuba balnoti savo žirgo, o seserys piktai džiaugiasi, kad išdidusis brolis yra pašauktas į kariuomenę. Tikrai ši daina kilusi praėjusiame šimtmetyje, kai būsimąjį kareivį apraudodavo kaip mirusį. Įsidėmėtina taip pat daina apie baudžiavą, apie kurią jau užsiminta pastabose ir paaiškinimuose (315 psl.).

Kita savita lietuvių liaudies dainų žymė yra jausmo švelnumas ir nuoširdumas. Daugybė deminutyvų su galūnėmis *-inė, -ytė, -ėlė, -atė, -užė, -ytis, -atis, -utis, -inis, -ėlis* ir t. t., kurių gausumas vokiečių kalboje žleistų ausį, lietuvių dainoms suteikia tokį malonų žavesį, tokį mielą švelnumą ir patrauklumą, kuris užburia širdį. Jie išreiškia intymų toną, švelnų ryšį, nuoširdžią užuojautą, trumpai tariant, visa tai, kas vokiečių kalboje nusakoma žodžiais: hold, lieb, angenehm, anständig ir ehrwürdig. Beveik kiekvienas daiktavardis gauna dainoje mažybinę galūnę, be kurios tikrai nebūtų galima jos dainuoti. Net veiksmoždziams pridedamas deminutyvinis skiemuo *-inu*, kad tuo būdu veiksmui būtų suteikta švelnumo ir intymumo. Reikia tik pažiūrėti į liaudies dainą 62 psl., kur beveik visi veiksmoždziai turi galūnę *-mu*, ne parūpinamąja reikšme (pasirūpinu), kad koks nors veiksmas būtų atliktas, kaip nurodo gramatikai (žr. Miškaus gramatikos 136 psl.), bet mažybine.

Išėjo tētužis, iškūprino

— pažodžiui reiškia: išėjo tėvelis, palengva išlingavo (švelniai ir tyliai).

Pūckelę prie šono ten dyrino

— reiškia: šautuvėlis prie šalies, ten žvalgosi, tykodamas slaptomis, atsargiai ir tyliai grobio. Taip ir visi kiti veiksmoždziai, net šiurkščiai ir netauriai skambantieji, dėl galūnės *-inu* šioj dainoj įgauna švelnumo ir grakštumo.

Kartais deminutyvuose slypi ironija ir sąmojis, kaip, pavyzdžiui, dainoje 68 psl., kur vilkas vadinamas vilkeliu ir nabagėliu. O to paties žodžio pasikartojimas kiekviename posme, kai kiti žvėrys — kiškis, gegutė, gandras, katinas, lokys ir t. t. — taip pat vadinami nabagėliais, kontrasto dėka dar sustiprinamas dainos sąmojis.

Pažymėtina, jog dainose vyrauja skaisti dorovė, pagarba moralumui ir padorumui. Nerasime nė vienos, net mažos, dainos, kurioje nepadoriomis užuominomis būtų peržengtos padorumo ir kuklumo ribos. Priešingai, jose dažnai matyti aukštas moralinis jautrumas, kuris rodo tautos būdo taurumą.

Forkelis muzikos istorijoje sako: „Liaudies daina, kokia ji yra mūsų laikais ir kokia daugiausia buvo praėjusiais amžiais, nėra tikras meno istorijos objektas. Jei ji atsiranda pačioje liaudyje, tai jos tekstas dažniausiai tėra paikas, be rimtesnės minties rimavimas arba nešvankios dviprasmybės, o melodija savo charakteriu yra tokia nereikšminga, kad ji lygiai gerai pritiktų ir kiekvienam kitam tekstui.“ Šio tvirtinimo visai negalima taikinti lietuvių liaudies dainoms. Nors jose nerandam gilios išminties (kas gi jos ieško liaudies dainose?),

tačiau čia viskas teisingai mąstoma, giliai jaučiama ir dorovinga.

Sukauptas skausmas, švelni melancholija gaubia šias dainas palaimingu liūdesio šydu. Meilė čia nėra nesuvaldoma aistra, bet tasai pakilus, šventas gamtos jausmas, kuris leidžia nesugadintam žmogui nujausti, kad kažkas aukštesnio ir dieviško glūdi šiame nuostabiame sielos polinkyje. Osianas sako: „Tai laimė skausme, jei ramybė viešpatauja liūdinčių širdyje.“ Šis pasakymas visiškai tinka ir lietuvių dainoms. Iš jų dvelkia švelnus, elegiškas tonas, ir jis sklinda ne iš nesutramdomos, bet iš skaisčios, nekaltos, mylimo asmens skausmingai besiilginčios širdies. Palyginkim tikrai dainas 48, 52, 180, 296 psl. ir kitas nuotakos atsisveikinimo dainas: koks vidinis skausmas ir ilgesys jose išreikštas! Čia niekur neminimas bučiavimasis, rankos paspaudimas, žvilgsniai vogčiomis ir kiti meilės pareiškimo būdai, kuriuos leidžia kitų tautų išdailinta šnekamoji kalba; niekur neaprašinėjamas mylimosios grožis ir žavingumas. Pati meilė vos turi vardą, — ji dar tebėra toji šventa, žodžiais neišreiškiamą gamtos paslaptis, kurios nekaltą širdis nedrįsta ištarti.

Labiausiai pažymėtina ypatybė, vyraujanti daugelyje dainų, yra senoji mitologija. Lietuvių tautoje krikščionybė buvo įvesta tik XV amžiaus pradžioje (1421 m. Žemaičiuose buvo įsteigtos pirmosios parapijos ir vyskupystė Medininkuose). Bet pagonybė laikėsi ilgai ir po reformacijos. Hercogas Albrechtas dar 1545 m. turėjo išleisti ediktą prieš pagoniškas apeigas Prūsijoje. XVII a. viduryje Pretorijus rado, — kaip jis rašo savo *Prūsijos įdomybėse*, — dar daug pagoniškų religinių apeigų Įsruties apylinkėje. Tik XVII—XVIII amžiaus pradžioje tuo energingai rūpinosi Fridrichas Vilhelmas I, kuris pats po Lietuvą dažnai važinėjo, steigė mokyklas ir tuo padėjo pamatus liaudies mokymui.

Nieko nuostabaus, kad jei šiame, taip vėlai krikščionybės šviesos apšviestame krašte iki šių dienų išliko prisiminimas pagoniškųjų dievybių — *Perkūno, Laimos, Giltinės, Bangpučio, Žemynos*, apie kurias jau buvo užsiminta pastabose ir paaiškinimuose prie dainų. Jos tebegyvena tautos dainose ir priežodžiuose, paveldėtose iš senovės laikų. Neabejotina, kad dainos, kuriose vaizduojami mitologiniai įvykiai, pvz.: *Mėnesio svodba (92 psl.), Aušrinė(220 psl.)*, yra sukurtos seniausiais pagonybės laikais. Kitos, kuriose mitologiniai įvaizdžiai minimi tarp kitko, pvz.: 272 psl. *Laimė šaukė*, 283, 291 psl. — apie saulę ir mėnesį ir jų dukteris, 300 psl. — apie Žemyną, žemės motiną, 113 psl. — apie Bangputį — bangų dievaitį, 95 psl. — apie Perkūną ir kitus, — yra neginčijamai naujos dainos su įpintais senaisiais įvaizdžiais. Gal būt, ir dažnas skaičiaus devynių vartojimas (kuriam krikščionybė neduoda jokio pagrindo). Juodas varnas, kaip liūdno žinios perdavėjas (171 psl.), lemtingų gulbių pasirodymai 101, 131 psl. ir kitos liaudies pažiūros, kilusios iš prieškrikščioniškųjų laikų.

Eilėdara, kuria sukurtos liaudies dainos, yra gana įvairios formos. Kai kurių dainų metras yra jambinis, kai kurių trochėjinis, kitų daktilinis, o dar kitų — mišrus.

Norėčiau pabandyti visus šiame rinkinyje pasitaikančius eiliavimo būdus suvesti į vieną sistemą.

I. Daugumoje dainų vyrauja jambinis eiliavimas, dažniausiai išplėstinis. Jis dalijasi į keturias grupes:

1. Trumpos dvipėdės jambinės eilės, susidedančios tik iš dviejų pėdų su vienu pridedamuoju moterišku skiemeniu. Dvi eilutės paprastai jungiamos kartu aiškiai prasmei gauti. Betgi į kiekvieną eilutę galima žiūrėti kaip į nepriklausomą ir savaimingą. Paskutinis skiemuo visuomet be kirčio ir švelniai užbaigia eilutę.

Dvipėdis jambinis eiliavimas

Ateik, mergyte,
Pavasariely.

Šitai eilių grupei priklauso 264 psl. daina *Meilės žadas*. Iš visos posmų struktūros

matyti, kad jos visuomet susideda iš keturių dveilių arba 8 eilučių. Kiekviena eilutė turi 5 skiemenis ir pagal jambinį ritmą dėsningai vystosi toliau, nepertraukiant daktiliu arba trochėju. Taip pat švelniai ir dėsningai vystosi ilgesio kupina *Siratėlės rauda* 82 psl. Kokio nors ypatingo posmų padalijimo čia nepastebima. Po 7-tosios eilutės kokio nors užbaigtumo čia nėra. Tačiau 288 psl. daina, kaip ir minėtoji 264 psl. daina, susideda iš aštuonių eilučių posmų. Pirmoji eilutė turėtų būti padalyta į dvi eilutės: *Gerk, gerk, brolyti tu mylimasis* yra tokia pat, kaip antrame posme:

Neduok, brolyti,
Taurei žydėti.

Dažniausiai prie 2 dveilių prisideda dar trečioji, ilgesnė eilutė ir sudaro trieilį trumpą jambą, kur dvi pirmosios eilutės susideda iš dviejų narių su aiškiai moterišku pridedamuoju skiemeniu; tačiau trečiosios eilutės pabaigoje prisideda viena pėda, su moterišku pridedamuoju skiemeniu ir paskutinioji eilutė pasidaro septynių skiemenų, kurių schema tokia:

Ko užsipuolei,
Jaunas bernyti,
Ant manęs siratėlės?

Šitas trumpas trieilis jambas randamas labai tvarkingoje lytyje. Jis išlaikomas ligi dainos galo, taip, jog pirmose dviejose eilutėse yra penki skiemenys, o trečioje — septyni. Šitaip yra sueiliuotos šios šito rinkinio dainos: *Laivas* 30 psl., *Paskalba* 58 psl., *Žveju mergatė* 72 psl., *Tiltas* 98 psl., *Du žveju* 110 psl., *Už šėirį netekanti* 122 psl., *Miegas daržatyje* 148 psl., *Parvedimo daina* 152 psl., *Pirmvakario daina* 176 psl., *Marti sirata* 194 psl., *Žiedas nuskendęs* 232 psl. Dainoje 16 psl. reikia pakartoti pirmą skiemenį: *Bėk, bėk, žirgati!* Daina *Per beržynėlį* 284 psl. turi pirmose trijose eilutėse dviejų pėdų jambą su moterišku pridedamuoju skiemeniu, o ketvirtoje ir penktoje eilutėje — trijų pėdų jambą. Likę posmai eina tvarkingai, tik paskutinis posmas kitoks, nes jame įsimaišo keli daktiliai.

2. Retesnė yra trijų pėdų jambinė eilutė, susidedanti iš trijų pėdų su pridedamuoju moteriškuoju skiemeniu. Paprastai trys vienodos eilutės sudaro šitokios schemos posmą:

Trijų pėdų jambinės eilės

Žalnieriai žalnieriavo,
Trimitais trimitavo,
Į karą iškeliavo.

Taip eiliuojamos dainos: *Duktė žalnierenė* 186 psl., *Piemuo prapuolęsis* 262 psl., *Aušrinė* 221 psl., kur trečioje pėdoje kartais anapestas kaitaliojasi su jambu, ir eilutėje prisideda vienas skiemuo.

Šitoks eiliavimas sutinkamas ir dviejų eilučių posmuose, k. a.:

Mėnuo saulužę vedė
Pirmą pavasarėlį.

Kartais sudaro posmą keturios lygios šio tripėdžio jambo su pridedamuoju skiemeniu eilutės, k. a.: *Tekėjimas už vyrą* 88 psl., *Avatė prapuolusi* 290 psl. Kartais visai nematyti posmų atskyrimo, kaip *Sirata* 22 psl., *Varnas* 170 psl.

3. Ilgesnė, keturių pėdų jambinė eilutė turi viduryje stabtelėjimą, arba pauzę. Ji susideda iš dviejų pusių. Pirmajai pusei priklauso dvi pėdos su pridedamuoju skiemeniu,

antroji pusė kartais jokio pridedamojo skiemens neturi, kaip rodo ši schema:

Devynių skiemenų jambinės eilutės

Jok jok, brolyti, netruk ilgai

Taip eiliuojama daina *Negreits į karą joti* 200 psl. Bet joje metras išsilaiko tik pirmame posme; likusių abiejų posmų kelios eilutės turi mažiau, kelios daugiau negu devynis skiemenis. Dainoje 102 psl. tasai devynių skiemenų jambas pasirodo pirmose eilutėse be stabtelėjimo, arba pauzės, o antrose jis dažnai kaitaliojasi su anapestu ar daktiliu.

Taisyklingsnis pasirodo šitoks jambas su moterišku pridedamuoju skiemeniu abiejose pusėse, dėl kurio eilutė gauna vienu skiemeniu daugiau:

Dešimtskiemenės jambinės eilės

Saulytė leidžias vakars netoli

Čia dažnai dvi lygios eilutės, priklausančios viena nuo kitos, sudaro posmą, kaip dainoje 144 psl.

Aš atsisakiau savo močiutei
0 aš nuo pusės jau vasarėlės

Taip eiliuojama daina *Sesyčių raudojimas* 130 psl., *Jaunatis* 192 psl. ir t. t. Dažnai nematyti jokio ypatingo posmų atskyrimo, kaip *Saulytė leidžias* 212 psl. ir t. t.

Kartais antroji pusė yra kartojama, bet taip, kad įterpta viduryje pauzė užpildoma beprasimiais žodžiais, kaip 66 psl.

0 ir padarė žvirblytis alų,
Dam, dam, dali dam,
Žvirblytis alų.

II. Trochėjinis eiliavimo būdas taip pat paplitęs, kaip ir jambinis. Ir jis sudarytas kartais iš trumpų, kartais iš ilgų eilučių, bet turi rimtesnę už aną ir graudžią melodiją. Jis skirstomas į šias dvi žemesnes rūšis:

1. Trumpa dviejų trijų pėdų trochėjinė eilutė, be stabtelėjimo vidury, su pridedamuoju skiemeniu arba be jo, kaip:

Dviejų ir trijų pėdų trochėjinės eilės

0 tai dyvai,
Didi dyvai buvo.

Taip eiliuojama *Ežeras užšalo* 10 psl. Čia kiekviename keturių eilučių posme viena dvipėdė eilutė kaitaliojasi su tripėde ir nėra pridedamojo skiemens; *Mylinti* 48 psl., kur po dviejų tripėdžių eina dvi trumpos eilutės su dviem arba pusantros trochėjinių pėdų, kaip

Teka upužėly
Čystas vandenėlis,
— Paupely,
Pašaltiny

Ko liūdi, mergyte?

Taip pat eilijuojama *Vilko svodba* 68 psl., kuri betgi nuo ketvirto posmo gauna kitą kryptį, ir joje kaitaliojasi jambai su daktiliais.

Šiose dainose terandama trijų pėdų trochėjinės eilutės. Visų pirma *Iškeliavimas* 38 psl., *Pažadėjimas* 84 psl., *Kerdžius* 268 psl., kur tik paskutiniai posmai kiek kitoki. Dainoje *Motė ir dukrytė* 136 psl. trijų pėdų trochėjinis posmas gauna pirmoje eilėje vyrišką pridedamąjį skiemenį, šitaip:

Anksti rytą rytužį

Taip pat ir daina *Medėjis* 182 psl., kur vyriškas baigiamasis skienuo kaitaliojasi su moterišku ir lygiai taip pat, kaip dainoj *Aukso patkavatė* 228 psl.

2. Ilgesnis, keturių-penkių pėdų trochėjinis posmas su stabtelėjimu viduryje pasitaiko arba eilė eilučių, kurios tęsiasi be aiškaus atskyrimo, arba — kaitaliojantis su trijų pėdų eilutėmis.

Keturpėdės trochėjinės eilės

Laima rėkė Laima šaukė

Taip eilijuojamos dainos: *Vainikas* 20 psl., *Nemokanti plonai verpti* 54 psl., *Puikoratis* 78 psl., *Kopininkai* 272 psl.

Kartais keturių pėdų trochėjinė eilutė kaitaliojasi su trijų pėdų eilute, kaip:

Po klevelio šaltinatis,
Čystas vandenatis.

Tokios yra dainos *Žvejiene* 118 psl., *Šaltinatis* 172 psl., *Vainikas* 216 psl. Čia antroje eilutėje reikia pakartoti žodį *kuku*. Dainoj *Duktės aplankymas* 242 psl. antroji eilutė po žodžių *dam, dam* ir t. t. pakartojama; *Sirata* 250 psl. Daina *Aš motužės mylimosios vienertė dukrytė* 2 psl. taip pat eilijuojama, tik įterpiama ketvirta eilutė.

Penkiapėdės trochėjinės eilės

Jos susideda iš dviejų pusių, kurių viena turi du, kita — tris trochėjus. Eiliavimas labai taisyklingas, posmai susideda dažniausiai iš keturių eilučių, neturinčių jokių pridedamųjų skiemenų. Logiškas kirtis yra antroje ir ketvirtoje pėdoje, kaip rodo ši schema:

Ten daržaty	žydi myronačiai,
Ten daržaty	žydi tymonačiai.
0 kur mūsų	sesytė stovėjo,
Čia gražiausios	kvietkelės žydėjo.

Taip eilijuojama daina *Parvestuvės pas rūščią anytą* 208 psl., *Sesutės atsiveikinimas* 296 psl. Melodija gailinga, graudi. Šiai grupei priklauso ir daina *Parvestuvės pas rūščią anytą* 208 psl., kur strofos padalytos į keturias eilutes.

III. Retesnis už anuodu yra amfibrachinis eiliavimo būdas, kuris suteikia dainai kiek greitesnę, bet švelnią ir banguojančią eigą. Eilutė turi nuo 10 iki 11 skiemenų, kurie

stabelėjimu padalomi viduryje į dvi puses. Vietoj amfibrachio gali būti ir spondėjas, bet su kirčiu. Paskutinė pėda gauna , arba trochėją, arba spondėją.

Amfibrachinis eiliavimas

Ko liūdit, sesytės,
Ar manęs ieškot

ko nedainuojat?
nerūpestingos?

Šiai eilių grupei priklauso daina *Sesuo* 26 psl. (su mažu nutolimu), *Mylis* 52 psl., *Nuotakos daina* 180 psl. Kartais paskutinėje pėdoje pasitaiko dar vyriškas pridedamasis skiemuo, kaip dainoj 62 psl.

Išėjo tetužis

iškuprino

IV. Daktilinis eiliavimo būdas duoda lietuvių liaudies dainai gyvą, šokinėjančią eigą. Po vieno trochėjo paprastai eina du daktiliai, vienas po kito, kaip lotynų hegzametre. Kadangi eilutė turi tik 10 skiemenų, tad stabelėjimas vidury netiksliai išlaikomas.

Daktilinis eiliavimas

Kaip ašėjau į lelijų daržą,
Penki šeši ant manęs žiūrėjo.

Taisyklingai šitaip sueiliuota yra daina *Išpažinimas* 40 psl. Dvi eilutės visuomet lydimos melodijos su greita eiga. Yra taip pat daina vien tik su daktiliais — tai daina *Molė verpianti* 14 psl.

Vakar parėjau labai vėlai,
Radau motytę negulinčią.

Tačiau kirtis paskutiniame daktilyje krinta ant antro skiemens taip, kad pėda darosi panaši į spondėją su pridedamuju skiemeniu, kuo sulėtinama šokinėjanti dainos eiga.

V. Dažniausiai lietuvių liaudies dainose sutinkamas mišrus eiliavimas. Eiliavimas visuomet yra glaudžiai susijęs su melodija. Tačiau kur ji yra slenkanti ir skiemenų skaičius jos tiksliai neapriboja, ten dažnai įterpiama dar viena pėda. Pridedamas skiemuo arba priekinis, eilutės pradžioje, arba užpakalinis, eilutės pabaigoje, Kartais kaitaliojasi daktilis su spondėju arba trochėju, kartais anapestas arba amfibrachis eina jambo vieton. Neretai keičiasi ir visa dainos eiga. Jambinis eiliavimas pereina į trochėjinį ir atvirkščiai. Kai kuriose dainose posmai padidinami viena arba dviem eilutėmis, jei melodija nėra apribota eilučių skaičiumi. Trumpai tariant, sutinkamas didžiausias įvairumas. Visa tai teikia laisvę tiek dainos kūrėjui, tiek ir jos dainuotojui. Jo kūrybinis polėkis nevaržomas, ir jausmas gali čia netrukdomai išsiliesti. Iš čia kyla tas lengvumas, su kuriuo dainininkai ir dainininkės iš nuovokos sukuria dainas su tokiu eiliavimu.

Tokio daugiau ar mažiau maišyto eiliavimo yra šios dainos: *Ant vieversėlio* 36 psl, kur kaitaliojasi trochėjai ir daktiliai, *Lenkų svodboj dainuota* 42 psl., *Mergatė prie girnų* 6 psl., kur jambo eilutės jungiasi su trochėjinėmis, *Šokėjatė* 76 psl., *Iškada daržely* 94 psl., *Vainikėlis* 106 psl., *Šeirys* 120 psl., *Karo vaiskas* 126 psl., *Ant klevelio* 140 psl. Ši daina, žiūrint į pirmą eilutę, priklauso III-jai jambinio eiliavimo grupei, o žiūrint į antrą — II-jai, pagal šią schemą:

Ai žaliuoj, žaliuoj vėsus klevelis
Po tėvužio varteliais.

Daina *Jaunosios dieneles* 158 psl. Šios dainos pirmuose trijuose posmuose kaitaliojasi trochėjai ir daktiliai. Paskutinis posmas yra jambinis, pirmos dvi eilutės gauna vyrišką pridedamąjį skiemenį, ir dainos eiga darosi gyvesnė. *Visi mane barė* 160 psl., *Tėvs sūnų į karą leidžias* 166 psl. Šioje nuostabioje dainoje perėjimas iš trochėjinio į jambinį eiliavimą, kreipiantis į sūnų: *Tik stovėk* ir t. t., daro nelauktą išpūdį, lygiai kaip ir dainoj *Šaltinaitis* 172 psl. penktasis posmas. *Jaunatis, į vaiską jodams* 192 psl. Čia eiliavimas toks pat, kaip ir neseniai paminėtoje dainoje 140 psl. Tik paskutiniame posme, kur dainių pagauna didelė galinga idėja, eiliavimas keičiasi ir nutolsta nuo taisyklingos eigos. *Sena audėjatė* 198 psl. Ši daina priklauso prie I jambinio eiliavimo su mažais nukrypimais. *Negreits į karą joti* 200 psl. priklauso III jambinio eiliavimo grupei, bet tik pirmas posmas yra taisyklingas, o antras ir trečias gauna kitą pobūdį dėl išsimaišiusių daktilių ir moteriškų galūninių skiemenų. *Aušrinė* 220 psl. Reikia manyti, kad šioje gražioje senoviškoje liaudies dainoje, kurioje kaitaliojasi jamba ir daktiliai, septintame ir devintame posme viena eilutė yra žuvusi. *Gluosnis* 224 psl. Eiliavimas čia I jambinis, bet dažnai sumaišytas su daktiliais. *Aukso patkavatė* 228 psl. Beveik visa taisyklingai trochėjinė, tik pirmojo posmo pirmoji eilutė turi vyrišką pridedamąjį skiemenį, o kitų posmų pirmosios eilutės turi moteriškas galūnes. *Atsisveikinimas* 238 psl. — čia kartais kaitaliojasi trochėjinės ir jambinės eilutės. Taip pat ir dainoje *Pikta paskalba* 254 psl., *Daina jaunojo raitelio* 276 psl., *Laivo sudaužymas* 280 psl., *Derybos* 258 psl., *Saulė* 282 psl., *Mergatė tarp svetimų* 300 psl ir *Bernelio raudojimas* 304 psl., kur kaitaliojasi ne tik trochėjinės ir daktilinės pėdos, bet ir jambinės ir trochėjinės eilutės.

Be to, reikia pastebėti, kad skiemenų ilgumas priklauso ne nuo ilgųjų balsių, dvibalsių ir tribalsių, kurių lietuvių kalba turi labai daug, bet dažniausiai nuo kirčiavimo. Kirtis ant atviro e (bernelis), siaurojo é (atėjo), ant a, o, u ir t.t. pailgina trumpą skiemenį. Kirtis turi tokios galios, kad jis sutrumpina net dvibalsį prieš tris ar keturis priebalsius (vaikščiojo). Žiūr. dainą 126 psl., kur pirmoji eilutė yra amfibrachinė (vaikščiojo tētužis), antroji — jambinė (po margą dvarą), trečioji eilutė turi du daktilius ir vieną trochėją (aukso rakteliais skambindams). Tokia pat ir ketvirtoji. Likusieji posmai beveik visi sudaryti iš taisyklingų jambų, kurie kur-ne-kur kaitaliojasi su daktiliais.

Melodija yra sunkiausias dalykas, apibūdinant lietuvių liaudies dainą, nes ji visai nenori klausyti meno varžtų. Užrašant ir pažymint ją gaidomis, dingsta tai, kas gražiausia ir ko negalima išreikšti. Nelyginant paukščių dainoje, liaudies dainos staigūs pakėlimai, greiti kritimai ir švelnūs bangavimai, bandant juos sulaikyti ir ženklais išreikšti, nesiduoda pagaunami. Pagal čia pateiktus eiliavimo būdus priede duodami keli gaidų užrašymo bandymai. Tačiau dėl minėtų sunkumų jie gali duoti tik labai menką lietuvių liaudies muzikos supratimą. Užrašyti gaidą, lygiai kaip ir tekstą, liaudies dainų rinkėjui nelengva. Rinkėjui atidžiai klausantis, dainininkas jaučiasi suvaržytas. Drovumas ir santūrumas taip paveikia, kad iš jo lūpų tegalima išgirsti nuvalkiotų dalykų. Daug sėkmingesnis yra liaudies dainų rinkimas, klausantis dainuojančios liaudies nepastebimai, kada rinkėjas, neišduodamas savo noro užrašyti, dalyvauja jos šventiniuose susirinkimuose ir ką išgirdęs vėliau užrašo. Šito rinkinio viena dalis ir gauta tokiu būdu, kita gi dalis užrašyta iš dainininkų ir dainininkių lūpų.

Rimas nėra sudėtinė lietuvių liaudies dainos dalis. Jeigu jis kur ir pastebimas posme, tai tėra atsitiktinis reiškinys. Nemaža vienodai skambančių deminutyvų, kurie baigiasi galūnėmis — *-elis, -atis, -ytis*, ir dažni dvibalsiai *ai, ei, au* daugelyje vietų savaime sudaro rimą. Todėl beveik nėra dainos, kurioj nebūtų kelių rimuotų eilučių. Palyginkime dainą 2 psl., kur kiekviena trečioji ir ketvirtoji eilutė turi galūnę *au*. 62 puslapių dainoje beveik kiekvienas posmas turi galūnę *-ino*. 82, 194, 226 ir kitų puslapių dainos turi daug mažybinių *-elis, -ėlis, -*

atis.

Rimtose dainose — giesmėse — rimas yra jau esminė sudėtinė dalis, bet jos jau yra iš dalies vokiečių bažnytinių giesmių sekimai, sukurti pagal bažnytines melodijas. Donekaitis įvedė į lietuvių poeziją graikišką hegzametą. Tiek jo didesnis kūrinys *Metai*, tiek *pasakėčios*, datuojamos praėjusio amžiaus viduriu, yra sukurtos šiuo metru. Bet jo mūzai ir lietuvių kalbos dvasiai būtų daug labiau tikę, jeigu jis savo gražiesiems kūriniams būtų pasirinkęs vieną iš aukščiau minėtų ilgesnių eilučių. Tačiau toks eiliavimo būdas buvo jam dar per mažai pažįstamas arba net visai nežinomas, nors kelios liaudies dainos yra palietusios jo ausis. *Filologo kryžiaus žygių* autorius 216 psl. sako: „Mano nusistebėjimas ar priežasties nežinojimas, radus graikų dainiaus (Homero) bendrą skiemenų mastą, sumažėjo, važiuojant per Kuršą ir Lyvžemį. Šiose apylinkėse yra vietų, kur vokiečių arba latvių liaudis beveik prie kiekvieno darbo dainuoja, tačiau girdi ne daugiau kaip kelių tonų kadenciją, labai panašią į eiliavimą. Jei tarp jų atsirastų dainius, tai būtų natūralu, kad visi jo eilėraščiai būtų parašyti pagal šitokią jų balsų apdorojimą.“ Gal būt, šio malonaus autoriaus noras kada nors ir išsipildys, nors iki šiol aš nepažįstu tokio latvių ar lietuvių dainiaus, kuris sukurtų didesnį kūrinį pagal kurį nors minėtą eiliavimo būdą.

Atkreipti dėmesį į lietuvių liaudies dainų vertę literatūrinį pasaulį pirmasis paskatino garsusis Lesingas, kuris savo *literatūrinių laišku* II d. 242 psl. rašė: „Neseniai, vartydamas Ruigio lietuvišką žodyną, jo lietuvių kalbos tyrinėjimų gale radau įdėtą retenybę, kuri mane be galo nudžiugino. Tai kelios lietuviškos dainos arba dainelės, užrašytos taip, kaip jas dainuoja paprastos mergelės. Koks naivus sąmojis, koks žavingas paprastumas! Iš jų matyti, kad po kiekvienu dangaus skliautu gimsta dainiai ir kad gyvi jausmai nėra tik išprususių tautų savumas.“

Pilypas Ruigys, nuo 1708 m. iki 1749 m. buvęs Valterkiemio prie Gumbinės pastorium, 1745 m. paskelbė nuostabų raštą *Lietuvių kalbos tyrinėjimas*, kuriame, lietuvių kalbą lygindamas su graikų ir lotynų, jis, tiesa, per toli nueina, o su slavų, gotų, skandinavų visai nelygina, bet apskritai į kalbotyrą jis įsigilinęs. Penkioliktame skyriuje, kur jis kalba apie lietuvių kalbos elegantiškumą ir puošnumą, 44 psl., šitaip sako: „Čia kai kam nemalonu bus, paskaičius, kad šiai neištobulintai paniekintai kalbai norima pripažinti puošnumą. Tuo tarpu kiek meilumo ji yra paveldėjusi iš graikų kalbos. Dažnas mažybinių žodžių, sujungiant juose daug balsių su *l*, *r* ir *t*, vartojimas padaro ją malonesnę negu lenkų kalba, kurioje yra daug šiurkščių tribalsių. Prieš 50 metų Didžiojoje Lietuvoje buvo daug bajorų, kurie kalbėjo tik lietuviškai. Taip pat garbingosios Kauno moterys, kurios ne kitaip, kaip lietuviškai, ypač mandagiai kalbėjo, viena kitą pagerbdavo čia nevartojamu žodžiu *tamista*. Tai ypačiai rodo paprastų mergaičių sukurtos dainos arba odės kiekvienam atvejui, kurias čia įdedu.“ Ir kaip pavyzdį jis įdeda tris senas dainas, kurios įdėtos ir į mūsų rinkinį, būtent; *Motė ir dukrytė*, *Nemokanti plonai verpti*, *Dukrės atsisveikinimas*. Pateikęs šių dainų originalą ir vertimą, autorius kukliai pastebi: „Netiktų man tokie niekai čia dėti, jei nebūtų žinoma, jog daug kalbos savybių galima išmokti iš šitokių dainų ir iš lietuvių verpėjų, kurios mažai tesueina su vokiečiais. Šitos dainos, atrodo, kilusios iš Didžiosios Lietuvos, nes savo jaunystėje tenai girdėjau vieną apie apynėlį: „0 apynėli, žaliukėli“, skiriamą garbingam Kauno burmistru.“

Ši žinia šiek tiek nušviečia tų trijų dainų kilimo vietą. Kadangi Ruigys 1698 m. yra buvęs Lietuvos Didžiojoje Kunigaikštystėje, tad atrodo labai patikima, jog tas tris dainas ten bus ir užrašęs.

Šios dainos, mano nuomone, ir yra trys pirmosios lietuvių liaudies dainos, mus pasiekusios per spaudą; tuo tarpu dvi lietuvių liaudies dainos, išspausdintos Ahasvero Brando (vieno vokiečių gydytojo) Kelionėje į Moskoviją, nenusipelnė visai šio vardo, nes jos yra sulopytos iš rusų, lietuvių ir net lotynų žodžių, kaip tai rodo žodžiai *heu viva, viva*, kurių lietuvių kalba nepažįsta. Ir, be to, trumpas turinys neturi jokios poetinės ir tautinės vertės.

Ruigio pavyzdžiu sekdamas, ir Herderis savo įvairių tautų liaudies dainose, 1779 m. 1 d. 31 psl. ir II d. 111 psl. išgarsino kelias lietuviškas dainas, tačiau tik išverstas. Tai buvo:

Žiedas paskendo — mūsų rinkinyje 232 psl., *Marti serganti* 284 psl., *Sesytės atsisveikinimas* 296 psl., *Iškada daržely* 94 psl., *Daina jauno raitelio* 276 psl., *Gluosnis* 224 psl. ir jau Ruigio paskelbtoji — *Aš atsisakiau savo močiutei* 144 psl.

Mano išleistuose eilėraščiuose *Prutena*, 1 d. 1809 m., II d. 1824 m., yra ir keli lietuvių liaudies dainų vertimai, k. a.: *Mergelė prie upelio* 1 d. 116 psl., *Į verpėją* 146 psl., *Mergelė prie šaltinio* II d. 55 psl., *Vakarais verpianti* 87 psl., *Pasižadėjimas* 114 psl. ir *Piemenėlis* 145 psl. Tik šitie čia paminėti dalykai yra tikri, jų originalus atitinka vertimai, — tai matyti, palyginus juos su šio rinkinio dainomis. Visi kiti *Prutenų* eilėraščiai, prie kurių pažymėta „Lietuvių liaudies daina“, yra arba mano laisvi sekimai, arba mano paties sukurtos dainos. Manau, kad tai turiu skaitytojams paaiškinti, nes be to galima būtų stebėtis, kodėl šiame rinkinyje neskelbiami anų dainų originalų tekstai: *Vargšas žvejys rauda* — *Prutena* 1 d. 5 psl., *Mila* 13 psl., *Elma ir Selmis* 24 psl., *Marčios atsisveikinimas* 34 psl., *Jūreivis* 40 psl., *Sigalas ir Ina* 78 psl., *Žiemos daina* 103 psl., *Mirusio brolio rauda* 140 psl., *Klevelis* 152 psl., *Mylinė iš Gumbinės* II d., 158 psl., *Žiemos šėkas* 18 psl., *Selmis ir Mila* 121 psl., *Trys sesutės* 137 psl.

Šio mano rinkinio lietuviškame tekste nėra nieko, ką galėčiau pavadinti savo nuosavybe. Viskas priklauso lietuvių tautai. Tik vertimas ir antraštės yra mano. Medžiagą šiam veikalui suteikė: pastorius Hazenšteinas senasis Piktupėnuose, superintendentas Jordanas Valterkiemy, konsistorijos tarėjas Keberis Gumbinėje, precentorius Budrius Pilupėnuose, katedros past. Cipelis, buvęs Bilviečiuose, tarėjas Tyla, buvęs Klaipėdoje, precentorius Ostermejeris, buvęs Laukiškiuose, past. Raušningas Enciūnuose ir past. Ostermejeris Pliviškiemy.

Šį dalyką pamėgus, 15 metų šiam veikalui buvo rinkta medžiaga, keliauta, triūsta ir išlaidų nesigailėta. Siekdamas, kad vertimas būtų tikras, atitiktų pažodžiui, nenorėjau eiliavimu ir skiemenų skaičium tiksliai pasekti, bet stengiausi tik laikytis eilių ritmo ir daugiau nei vieno originalo bruožo nepraleisti, nei vieno išsireiškimo nepadaidinti.

Čia galėtų būti iškeltas klausimas: ar lietuvių tauta neturi istorinių dainų iš tų laikų, kai ji buvo politiškai nepriklausoma? Kaimyninių tautų analogija — lenkų, rusų, serbų ir kt., turinčių savo senąsias karžygių dainas, leidžia to paties tikėtis ir iš lietuvių. Bet lig šiol man nepasisekė surasti nė vienos tokios dainos. Mano rinkinys liečia daugiausia Lietuvos prūsiškąją dalį, kur išsilaikė gryniausia kalba, o ne Didžiąją kunigaikštystę, kur, kaip žinoma, XIII ir XIV amžiais vyko svarbiausi karo veiksmai. Labai galimas dalykas, kad Vytenio, Mindaugo, Kęstučio, Algirdo, Vytauto arba ankstyvesniųjų kunigaikščių žygiai buvo apdainuoti, bet, gal būt, tie kūriniai žuvo liaudies lūpose, dingo neužrašyti. Gal būt, kelios jų nuotrupos dar bus užsilikusios žemaičių sodžiuose ir prie Neries krantų.

Kad tokių dainų būta, rodo randami pėdsakai lenkų ir lietuvių istorikų knygose. Sarnicijus Lenkijos ir Lietuvos analuose, kalbėdamas apie 1282 m., rašo: „Tada livonai, visomis jėgomis savo galybę draugėn subūrė ir Lietuvą puolę, pradėjo su Daumantu aršiausią kovą Vidrimino Giedraičių laukuos, per dvi mylias nuo minėto žinomojo Kiamanto ežero. Ten livonų galybė žlugo, ir visa jų kariuomenė buvo sunaikinta, iš kur tasai laukas iki šiol yra vadinamas Kaulis, kas lietuvių kalba reiškia *karą bellum* (ne *bellum*, bet *ossa* lotynų kalba vadinasi lietuviškas žodis, reiškias nužudytųjų kaulus). Ir dabar šis Daumantas laukinėmis dainelėmis esti garsinamas.“

Kad žmonės apdainuodavo savo didvyrių karo žygius, ypač tų, kurie krito kovoje, aiškiai sako Strijkovskis ir Kojalavičius, kalbėdami apie 1362 metus, kada 3000 kilniausių lietuvių Kauno pilyje kaip numantinai pasiaukojo ugniai. „3000 parinktų karių buvo tvirtovėje, kurių mirtį tarp liepsnojančios pilies ugnių ir dabar paprastomis dainomis tauta apdainuoja“ — žiūr. Kojalavičiaus Lietuvos istorija 1 t. VIII sk. 330 psl.

Gaila, kad Strijkovskis, įmaišęs tiek daug nuosavos poezijos į savo Lietuvos istoriją, mums neužrašė bent poros tokių karo dainų, dainuotų anais laikais. Taip pat Tado Čackio veikale dėl Martyno Galo ir Vinco Kadlubeko Lenkijos istorijos, kuri išversta S.B.Lindės ir

išleista kaip II priedas prie Osolinskio kritiško įnašo į slavų literatūrą, 359 psl., kur apie senovės lietuvių liaudies dainas yra tokia žinia: „Slibino nugalėjimą apdainavo liaudis Lietuvoj ir Žemaitijoj. Prie to yra pridėta pastaba 21: A. Neliubavičius, taip pasižymėjęs savo uolumu, pateikė man (sako Čackis) dvi lietuvių dainas, vieną žemaičių, kitą lietuvių kalba. Šios tautos senais laikais su slavais tikrai jokio ryšio neturėjo. Taigi daina apie slibiną turėjo jiems kilti iš šiaurės šalių sakmių, arba sagų. Kas nėra sutikęs Krak, Krako vardo šiaurės sagose ir dainose? Plg. Vormijus, Runų literatūra.

Tai patvirtina mano pareikštą spėliojimą, kad kažkas skandinaviška yra patekę į lietuvių liaudies poeziją.

Apskritai imant, iš tokių dainų, kurios mus tiesiog perkelia į tautos buitį, daug galima būtų laimėti mitologijai, senajai istorijai, kalbai ir pačioms tautoms pažinti. Tautos daina yra tyriausias tautos sielos perlas, ir jei tauta žūna, dažnai ji dar gyvena savo dainose.

Karaliaučius, 1825. VII. 1

Rėza